

LIFE-IP „Loodusrikas Eesti“ nõukoja teine kohtumine

10. märts 2022

Memo

Märgade ja kuivade metsade tegevuskavade koostamine ja taastamisalade valik (A1)

Ülevaate tegi Raul Rosenvald, slaidid manuses.

Asko lisab, et kui rakendajate seisukohast on asi tulevaste tegevuskavadega suhteliselt lihtne, siis teadlaste poolt vaadates palju keerulisem. Kava on igal juhul kokkulepe, mitte tingimata tõde.

Ta nimetab kolm asja, mille üle palju arutletud ja eeltööd tehtud, ja tuleks veel eeltööd teha.

1. Mida metsaelupaikade all üldse silmas peame? Kas ainult neid elupaiku, mis on arvele võetud ja andmebaasi kantud või ka neid, mis üleüldse olemas on või on kunagi olemas olnud või neid, mis on heas seisus, või siis ka potentsiaalseid elupaiku. Siin on kompott umbes 20 erinevast mahust iga konkreetse asja juures. Oluline aru saada, et kui räägime olulisest elupaigast, siis kust see täpselt tuleb. See kõik on kaardistatud.
2. Nii märgade metsade kui ka ilmselt kuivade metsadega fundamentaalselt erinev arvamus selle kohta, mida kujutab endast taastamine. Mida ja millisel juhul me taastame? Erinevad arvamused pole halvad, tegevuskavas peaksid olema kõik need erinevad vaated esindatud.
3. Pühendasime TÜga palju energiat sellele, et aru saada, millised majandamisrežiimid võiksid Natura elupaigatüüpide metsades loodusväärtusi hoida ja isegi toetada. Maailmakogemus, millele toetuda, on väga väike, spetsiifilisi uuringuid Natura metsaelupaikade kohta on erakordselt vähe. Saame lähtuda kvaliteedinäitajatest, mis elupaigahindamise juhistes olemas, ja küsida nii, et millised tegevused neid indikaatoreid säilitavad või kaotavad.

Koos käib küllalt laiapõhjaline töörihm, vabaühendusi esindab Liis Kuresoo. Kui tegevuskava mustand saab valmis, läheb see ka laiemale kommenteerimisringile. Kaasamisprotsessi eest vastutab keskkonnaamet.

Küsimusele, kas kava sisaldab ka suuniseid kuivendussüsteemide uuendamiseks, mida kooskõlastab põllumajandus- ja toiduamet ning teostab ulatuslikult RMK, on vastus, et tegevuskava näeb seda ette, aga nende nõuete kirjeldamine hakkab peale ohutegurite kaardistamisest.

Kaja Lotmani küsimusele selle kohta, kes kava kinnitab, kes tagab rahastamise ja rakendamise, on juttu sellest, et tegevuskava jõustamist saab reguleerida ajakavaga.

Küsimus selle kohta, kas nende majandusmetsade jaoks, mis piirnevad/külgnevad väärtuslike Natura metsaelupaikadega saaks lageraiete asemel midagi muud välja mõelda. Sellekohaseid arutelusid - välismõju Natura elupaikadele - on olnud palju ning tegevusi planeerides tuleb kõrvalolevad (elupaiga piiri tagused mõjud) arvesse võtta.

Õiguslik raamistik on erinev, kui välismõjud tulenevad Natura elupaigast endast või kui on väljaspool Natura piire tulenev mõju. Siin põrkuvad eramaade huvid looduskaitseliste huvidega.

Mida väiksem on ala, seda suurem on välismõju. Nt kõdusoometsades, mis kõige degradeerunud süsteem, ei aita kuivenduse olemasolul taastamine elupaika parandada, vaid seda lihtsalt säilitada.

Tuleks otsida, kus üldse Eestis on veel säilinud märgi metsi ja siis otsustada, mida teha. See võib tähendada seda, et noorem mets suhteliselt hea veerežiimiga on paremas seisus kui vana mets degradeerunud olukorras.

Küsimusele tegevuskavade mõjude hindamise kohta annab Taimo Aasma ülevaate sellest, et keskkonnaministeerium koostab hetkel koos keskkonnaametiga generaalsemat kava, mis koondab need põhiaspektid, millele tuleks teha KMH. Mõju Naturale on väga oluline teema ja praegusel kujul päris jätkata ei saa.

Leelo Kukelt täiendus, et kuivendamise seoses sõlmis amet äsja lepingu TÜga, et töötada välja maaparandussüsteemide negatiivsete mõjude leevendamise ja kompensatsioonimeetmete rakendamise juhis. Selle projekti kontaktisik on Riinu Rannap, töö valmib 2023. aastal ja selle käigus tehakse mitu koolitust, sh põllumajandus- ja toiduametile.

Erametsameetmete rakendamine (A5)

Ülevaade Voldemar Rannapilt, slaidid manuses.

Kaks põhitegevust – (1) erametsa toetuste süsteemi uuendamine ja (2) aktiivsete toetusmeetmete loomine.

16 aktiivsest meetmest, mida pakuti välja mõttetalgutel (*ülevaade Asko Lõhmuselt*) on Erametsakeskus oma edasise töö käigus valinud välja neli tegevust (manuses), mida hakata omakorda edasi arendama! Valik tehti selle põhjal, kui jõukohane ja oluline on neid meetmeid kasutada, keskkonnaamet on valikuprotsessi kaasatud.

Küsimus selle kohta, kas oleks asjakohane siduda aktiivsed meetmed ja vastavad toetusskeemid EL tasandil tekkivate algatustega elupaikade taastamiseks ja looduskaitsete indikaatoritega ühendamiseks. Hea mõte, mis tuleb partneritega läbi arutada, õnneks on selleks ka aega, sest tegevus päris algusjärgus.

Pärandkooslused – nõustamissüsteemi loomine (A3-1)

Ülevaade Kaidi Jakobsonilt, slaidid manuses

Maaomanike nõustamissüsteemi hakati looma 2021. aastal ja tehti sealjuures koostööd ka Riigikantselei juures tegutseva Innosprindi tiimiga.

Kuna majandamata alasid väga palju, võeti pärandniitude tegevuskava juures olev kõrge taastamisväärtusega alade andmekiht, sealt võeti maha juba hoolduses/taastamises olevad alad, ja kuna mõistlik läheneda aladele tervikkompleksina ning ka huvi suurem siis, kui alad lähestikku, hakati tegelema just nende komplekssemate aladega, mis seni majandamata.

Alustati kirjutamise-helistamisega, kaardistati maaomanike esmane huvi ja esialgne meelestatus, seejärel ollakse valmis minema huviliste juurde kohapõhist nõustamist läbi viima. Protsess on mõneti loodushoiutoetuste määruse muudatuse taha takerdunud, sest määrust pole veel vastu võetud.

Praegu on ameti positsioon selline, et neid väärtuslike maade omanikke, kes ei soovi oma alasid majandada, survestama ei hakata.

Kuna maa-ametis on PLK-dega seotud info killustunud erinevate rakenduste vahel ja avalikkus sealt kindlasti infot mõistlikul moel kätte ei saa, siis on soov teha eraldi avalikkusele suunatud pärandniitude kaardirakendus, kus kõik PLK-de info (inventeeritud PLK-d, hooldused, taastamised, RMK ja KIKi andmed jne) peal. Täpsustama peab ka andmekihtide nimesid.

Kaardirakenduse saab siduda ka nõustamisega ja hea oleks, kui eramaaomanikud saaksid ise markeerida alad, kus nad nõustamist soovivad.

Diskussioon selle ümber, et hetkel on kuskil 10 000 ha PLK-alasid, kus toetusi välja ei võeta, aga alasid endid (mingil määral) hooldatakse, samas võidakse seal teha (teadmatusel) ka selliseid tegevusi, mis ei pruugi toetada elustikku. PLK-de toetust ei küsita ilmselt seetõttu, et ei taheta võtta püsivaid kohustusi.

Küsimusele, millist „võtmed kätte“ lahendust pakub amet maaomanikule (sest 95% alade omanikke ei taha midagi taastamisest kuulda), vastab amet, et ise nad rendilepingupartneriks maaomanikuga ei hakka ega tema eest tööd ära ei tee.

Nõukogu rõhutab, et oluline on tegelda prioriteetsete alade valikuga – nt võiks nn kiilualad üles leida ja nende osas läbi rääkida. Kui saaks kaks või kolm kiiluala kokku panna, tekitada sidusus ja saaks neid ühiselt taastada. Tihti on nii, et nn kiiluomanikud lasevad maa roogu täis kasvada niipea, kui leping läbi saab.

Amet nõustub, et sidususe tekitamine ongi olnud üks alade valiku prioriteete.

Nõukogu rõhutab ka seda, et nõustamiskeskus ei saa olla ainult taastajatele, vaid andma nõu ka juba olemasolevatele hooldajatele. Kui vaja midagi pilootida, siis saaks teha koostööd mahepõllumajandus koostöökoguga. Võiks olla ka rohkem maahooldajate kui maaomanike keskne lähenemine (*siin läheb heliprobleemide tõttu ka üht-teist kaduma*).

Kuigi nõustamiskeskus on projekti järgi nähtud ette ainult kindlal ajavahemikul tegutsemiseks, siis tegelikult loodaks, et süsteem areneb edasi ka pärast projekti lõppu.

Tõstatub ka Natura metsatoetuste ja PLK-de toetuse saamine üheaegselt samalt alalt.

Nõukoda rõhutab, et vaja on maaomanike selget teavitusplaani (kui tihti infopäevad, meediakajastused, kirjavahetus jne) ja omanike huvi tõstmiseks. Koondame plaani kokku ja jagame liikmetega!

Pärandkooslused – tulemuspõhiste skeemide loomine (A3-2)

Ülevaate teeb Aveliina Helm, slaidid manuses.

Välja töötatakse uus modernsem pärandniitude toetussüsteem, eesmärk analüüsida tulemuspõhiseid meetmeid ja nende rakendamise võimalusi, seejärel neid piloteerida. Kui need peaks tööle hakkama, saab neid juba järgmisel toetusperioodil mahukamalt rakendada.

Esmalt välja töötada indikaatorid tulemuste hindamiseks, siis pilootimine ja tulemuslikkuse jälgimine, kuidas rakendatud toetuskeemid elurikkusele ja pärandniitude seisundile mõjuvad, samuti kui hästi toetuste saajad selle vastu võtavad.

EL soosib tulemuspõhiseid meetmeid, sest see peaks looma palju tihedama sideme maahooldaja ja tema maade seisundi ning seal oleva elurikkuse vahel. Tugevneb kontakt keskkonnaseisundi ja tootmise vahel. Samas on seda vaid pilooditud, üleriiklikke skeeme on vähe. Meie õppinud Inglismaalt ja Iirimaaalt.

Eesti jaoks valitud niitudel testimiseks hübriidversioon – kõik tegevused käivad käsikäes soovitude ja nõuete paketiga. Iga tegevus, mida niitudel võiks kaaluda, on läbi räägitud ja seiratavad.

Seni viiele elupaigatüübile koostatud indikaatorite pakett tulemuste saavutamiseks. Lisaks skoorilehed, millega hooldaja saab minna oma alale ja vaadata, kas need eesmärgid, mis skoorilehel kirjas, on saavutatud või mida ta peab tegema, et neid saavutada.

Tulemuspõhine piloot on sisenenud uude ÜPP strateegiakavasse kahel viisil -

1. Väärtuspõhine lähenemine. Hooldajatele saadetakse välja väärtuspõhine skoorileht, midagi nad selle pinnalt teistmoodi tegema ei pea, skoorileht annab pigem lisateavet, mis õpetab nägema erinevaid väärtusi oma maal, mida edaspidi võib liigitada tulemuspõhise meetme alla. Skoorilehe täitmise eest on nähtud ette pisike summa.
2. Pärilise tulemuspõhine lähenemine, mida piloteeritakse 500 ha, sellesse skeemi astuvad need, kes tahavad ja on valmis koostööks Tartu ülikooli ja keskkonnaametiga. Need maaomanikud saavad tavalist hooldustoe pluss mingi summa, mis võimaldab neil teha rohkem või olla paindlikum nendes tegevustes, mida nad planeerivad. Ja selle pinnalt juba tagajärgede hindamine elurikkuse seisukohalt.

2021. a suvel testiti indikaatoreid ühes maahooldajatega. Praegu tegeletakse maaomanike infomaterjalide ja skoorilehtede täiendamisega.

Lisaks üldisem uuring, kuidas rakendada tulemuspõhiseid meetmeid erinevate keskkonnametmetena, ka põllumajandustootmises, mitte ainult pärandniitudel. Hetkel üldine teadmine tulemuspõhistest meetmetest siiski madal.

Nõukogu indikatsioon, et põllumajandustootjate huvi on tegelikult tulemuspõhise osas suur, väga korralikult tuleb läbi mõelda, kuidas see haakida olemasolevate toetuste ja olemasolevate nõuete täitmisega (*siin läks nüüd palju heliprobleemide pärast kaduma*).

Rannaniidud (A6, C2)

Riinu Rannap teeb ülevaate rannaniitude taastamisvajadusest ja -tegevustest, slaidid manuses.

Keskkonnaamet lisas, et taastatavatel rannaniitudel on 327 maaomanikku, sh RMK, maa-amet, erinevad KOVid ja eraomanikud. 100 omaniku/rentnikuga on võetud ühendust, neist jah-sõna on öelnud 30 omanikku.

Valitud rannaniitude alad lukus veel pole, kui läbiräägitavate alade omanikud planeeritavate tegevustega ei nõustu, laiendatakse alade valikut.

Keskkonnaametist saab huvi korral küsida välja alade kogu nimekirja.

Praegu on eeltööd Hiiumaal ja Läänemaal aktiivselt käima läinud, infopäevadel osales palju maaomanikke. Saaremaa on olnud mõnevõrra passiivsem.

Raha taastamistöödeks tuleb loodushoiutoetuste määruse raames. Saame kasutada nii loodushoiutoetuste määrusega sätestatud eelarveraha kui ka EL, st projektiraha. Määrusega sätestatud eelarves on 550 000 eurot, aga projekti eelarvest leiab lisaraha (kuni 200 000 eurot järgnevate aastate peale).

Taastamis-ja hooldustöid saab teha maaomanik, küsimus on, kas nt aastane rendileping on piisav rannaniidu taastamiseks? Nõukoda toob välja, et selline info, peaks olema kõigile kättesaadav! Amet rõhutab seda, et ei taastata midagi täiesti uut, vaid parandatakse juba majandajavate niitude kvaliteeti.

Nõukogu sooviks saada paremat ülevaadet edasisteks taastamistöödeks eraldatavast eelarvest: riigieelarve + LIFE-IP eelarve + puisniidu LIFE'i projekti eelarve!

Lisaks küsimus, kas on kavas seirata ka rannaniitude niiskusraja, sest kevaded on jäänud väga kuivaks ja ka lombid ei aita, sest neet kuivavad ruttu. Niiskusraja seiret pole ette nähtud, kuid projekt on pikk ja võib-olla saab seda sinna sobitada. Matsalu lahe ümber on 14 kaevu, kus seire on katkenud, ettepanek jätkata võimalusel seirega LIFE-IP raames.

Loodushoidliku põllumajanduse tegevused (A4, C3)

Ülevaate (sh ka tegevusest A4, mida koordineerib ornitoloogiaühing) andis Aveliina Helm, slaidid manuses.

Testida selliseid taastava põllumajanduse praktikaid, mis pole hetkel põllumajandustootjate praktikate pakettis, nt lõikeselade loomine, erinevate puhverribade rajamine, erinevate viljavahetuspraktikate katsetamine jne. Tavapõllumajandustootmine ja saagikus ei lange, kui tuua sisse nt puhverribad, näitavad teiste maade kogemused. Eesmärgiks jälgida ka saagikuse muutust, seda koos tootjatega.

Plaanis luua 250 ha demoalasid, viia kokku tootjad, luua infomaterjale jne.

Kaks väljakutset: (1) uue perioodi põllumajandusmeetmed pole kokku lepitud, seega põllumehed kahtlevad, sest ei tea, kas need meetmed on abikõlblikud uute tingimuste raames; (2) tegevused peavad olema kontsentreerunud Natura-aladele, seal aga Eestis vähe tavapõllumajandustootjaid.

Näidisalade loomiseks osalevate tootjate otsingud käivad, kindlad vaid Vooremaa maastikukaitsealal ja Otepää looduspargis tegutsejad. Paljud, kes tahaks osaleda, on juba mahetootjad ning väljaspool Natura alasid on huvi tuntud, kuid neid ei saa neid hõivata abikõlblikkuse tõttu.

Projekti ette nähtud kompensatsioonitegevuste eest, selleks vaadatakse koos üle investeeringuvajadused, kulud jne ja hinnastada tegevused. Kulusid saab kanda ainult Natura-aladel.

Veebirakendus heapõld.ee on juba olemas – tutvustab praktikaid, mis toetavad looduse hüvesid. Siia võiks ideaalis tulla juurde Eesti enda praktilised näited ja demoalade tootjate kogemused. Lehte hetkel inglise keeles pole.

Nõukogu küsib, kuidas peaks maaomanikuna aru saama sellest, et rannaniitudel pean ma puudesalud maha võtma, kuid põllumajandusmaastikule juurde istutama. Suures pildis asi selge, aga maastike piires erinevate väärtuste kattuvus. Peame olema valmis sellistele küsimustele vastama ja mitte tekitama vastandlikke sõnumeid.

Praktiline väljakutse: põllumajandusmaastike majandajad ei ole tihti maaomanikud, aga maastikustruktuuride taasloomine on püsiv tegevus ja element, mis ei pruugi olla meelejärgi maa rendile andnud maaomanikule. See olukord veel lahendamata.

Kerkib hanede teema - põllumaade mitmekesistamine aitab ka hanekahjustuste vastu. Siin saaks kaks põllumajandusmaastiku tegevust kokku viia.

Nõukogu küsib, kas MAKi liigirikaste põldude (ökosüsteemiteenuste) meede on ka meie teema? Jah, see tekkis ELME projekti käigus, tekkisid ka kaardikihid. 2023. a alates on see meede planeeritud. Aga pudelikaelaks on õigusloome (*Katrinil on väga halvasti kuulda*)

Kas oleks vaja ka kaardirakendust? Maaomanik saaks mängida oma põllu ja katastriga, aga maaeluministeerium Katrini suu läbi - ilmselt mängukaardikihti me esmalt ei tee.

Üldiselt – põllumehe teadlikkus loodushoiupraktikatest on väga nõrk. Kui viljatonn maksab 300 eur/tonn, siis keegi isegi ei kaalu maastiku mitmekesistamist, arvab Mario, samas võib seda tasakaalustada asja väetise hind, pareerib Katrin.

Mario toob välja ka muud vastuolulisused – üks meede toetab kraavide kinnipanekut, teine kraavide avamist, kährikute marutauditeema jne...

Liigid (A2, C3, C4)

Ülevaate tegi Voldemar Rannap, slaidid lisas.

Kahepaiksete väikeveekogude rajamisega oleme graafikus – inventeeritud on 150 tiiki, taastamiseks valitud välja 67, nendest 2021. a taastatud (peamiselt Lääne-Virumaal) 17, 2022. a taastatakse 24.

Invasiivsete võõrliikide - *kuldvitsade, pargitatarde, lumimarja ja pihlenela* – tõrjumiseks on enamiku elupaikadest keskkonnaamet välja valinud, läbirääkimised eramaaomanikega käivad ning sel suvel hakatakse ka esimeste tõrjetöödega peale. Üks moodus, millest oli juttu, on lokaalne taime mürgitamine,

Tolmeldajate tegevuskava (mis keskendub metsikutele tolmeldajatele) hakatakse Tartu ülikooli eestvedamisel koostama sel aastal, sisendi saamiseks on eelnenud mõttetalgud (*ülevaade Askolt*). Küsimusele, et kas tegevuskavas pakutavaid tegevusi hakatakse ka projekti hilisemas faasis katsetama, vastas Voldemar, et tegevuste katsetamist projektis ette nähtud ei ole, kuid et LIFE'i projektid on suhteliselt paindlikud ja kui projektieelarve võimaldab, saab vajadusel ka tegevusi katsetada. Nõukogu leiab, et väljapakutavate tegevuste katsetamine on väga oluline.

Teine aspekt - kuna meemesilased on omaette teema, tuleks leida võimalusi need kaks teemat omavahel lõimida ning samuti põllumajandusmaastike temaatikaga siduda.

IT-arendused (C6, E3)

Ülevaate tegi Voldemar Rannap, slaidid lisas.

IT-arenduse osas rahastab projekt Eesti looduse infosüsteemi (EELIS) kaht viimast etappi. Hetkel käivad tööd riigieelarvelistest vahenditest esimeste etappide kallal.

Projekti käigus uuendatakse ka kaitsealad.ee **kodulehte**. Töörühm kaitsealade kodulehe muudatusteks on loodud ja koondab parasjagu nimekirja vajalikest uuendustest, muudatustest, täiendustest. Tõstatus küsimus, kas kodulehe uuendusi annaks ühendada E3 paketi (kuhu kodulehe uuendamine kuulub) teise tegevusega, milleks on *maaomanikele nende maadel olevate väärtuste tutvustamine*. Sellisel juhul võiks kaitsealade koduleht pakkuda interaktiivset lahendust kas kaardikihi või mingil muul moel, mis aitaks maaomanikel jõuda enda maadel olevate liikide ja kooslusteni.

Projekti rahastustaotlus oli 2019. a tehtud eeldusel, et Eesti oma **linnuäppi** ei eksisteeri, kuid 2020. a alguses valmis PROeksperdi Siuts ühe nende arendaja doktoritööna. Seega võttis projekt nendega 2020. a kevadel ühendust ja leidis võimaluse juba olemasoleva mobiilirakenduse edasiarendamist. Projektimuudatus on ette valmistatud, sh palume Brüsselil lisada projekti uus partner – MTÜ Siuts, millele PROeksperit annab üle Siutsuga seotud õigused, ja eeldatavasti sügisest saab koostöös MTÜga jätkata rakenduse edasi arendamist.

Vestlusest selgub, et olemas on ka teine äpp – Eesti linnumääraja, ehk saaks teha ka nendega koostööd, sest neil on omad tugevad küljed ja Siutsul on omad. Siutsu seos projektiga tugevam seetõttu, et vastavalt projektiettepanekule tuli luua määraja, mis tuvastab liike hääle järgi, aga see ei välista hilisemat koostööd Eesti linnumäärajaga.

Mõttetalgud ja keskkonnavaldkonna sõlmküsimused (A7)

Ülevaate tegi Asko Lõhmus, slaidid manuses.

Mõttetalgute formaat eeldab, et mõttetöoga saab lahendada mistahes probleeme, koguda olulist infot ja kasutada seda praktilisel eesmärgil: asjakohase poliitikate muutmiseks, väärtuste kujundamiseks. Eriti sobivad mõttetalgud niisuguste ülesannete täitmiseks, kus iga osapool teab midagi, aga tervikut ei ole. Kõigil osalistel nii teaduse, poliitika kui ka rakendamise poolel on olulised tükid ülesande lahendamiseks olemas, kuid hädab tekivad sellest, et kasutatakse ainult enda tükki.

Info kokkutoomiseks on vaja luua keskkond, aruteluruum ja see formaat ka korralikult dokumenteerida, nii et see oleks legitiimne ja tagasiviidatav. Kuna mõttetalgud pole läbivõetud, vaid infovahetuse formaat, ei sobi nad ühiste arusaamade kujundamiseks.

Edukaks läbiviimiseks on oluline hea eeltöö, paigas kodukord ja osalejatele antud täpne ja struktureeritud küsimus, mis aitab saada hea ülevaade probleemist, millega tegeleme, ja pakkuda sellele uut kvaliteeti.

Kui mõttetalgutel pole väga täpset eesmärki, siis parem seda mitte korraldada.

Projekti mõttetalgutel oma eellugu - 2018. a alguses pidasid praeguste mõttetalgute korraldajad talgud ministeeriumis, kaardistamaks seda, mida on vaja praktikute meelest looduskaitstes uurida. Talgute käigus sai katsetada sellise ürituse juhtimist, väljundit ja formaati. Tulemused publitseeriti eelretsenseeritavas teadusajakirjas, see on viidatav ja edasine mall selle, mida projektis tegema hakati.

18. veebruar 2020 – **ideede kaardistamine** (*Asko kokkuvõttev email lisas*), kus esitati 25 erinevat teemat, millest 11 said hääletuse käigus prioriteetsuse. Oleks hea leida selline formaat, kus me teemad uuesti üle vaatame.

Seejärel 2021. a **kolmed talgud**, kus ühise auditooriumis istumise asemel tuli need läbi viia veebis, mis oli ka hea, sest formaat tuli pulkadeks lahti võtta ja uuesti veebis kokku panna.

Tagasiside erinevate temaplokkide sees pole olnud väga aktiivne. Teemajuhid võiks läbi mõelda, et mida veel mõttetalgute raames lahendada!

Eraldi tähelepanu **tulemuste kasutuselevõtule** – erametsatoetuste 16 valitud teemat on edasi liikunud, aga üldiselt tundub, et see osa on hetkel nõrk. Ei näe lihtsat seost tulemuste ja otsuse vahel, samuti ei ole ülevaadet jätkutegevustest. Samas kohapeal on inimesed väga kontsentreeritud ja hõivatud mõttetööga, neil ei pruugi olla mõttejõudu veel jätkutegevustega tegelda.

Isegi esialgsed vastused väärisksid publitseerimist, mitte ainult protokollis, vaid ka laiemalt.

2022. a plaanis on neljad mõttetalgud.

- Kuna keskkonnaametil on Eesti looduse tuleviku prognoosimise projekt – KATUS, mille käigus tegeletakse kaitsealade tulevikustenaariumidega, siis siinkohal võiksid kahe projekti huvid kattuda ja koos arendada. *Võimalik aeg: aprill!*
- keskkonnaamet ja keskkonnaministeerium pööravad senisest enam tähelepanu looduskaitse tulemuslikkuse mõõtmisele. Mõttetalgud võiks aidata luua tulemuslikkuse mõõdikuid elurikkuse seisukohalt. Ettepanekud teretulnud!
- Samuti oleks talgutest abi KEVADe mingi jupi parandamiseks – sisendi annavad Asko ja Herdis!

Oluline keskenduda meie enda ülesannete täitmiseks vajalike mõttetalgute tegemisele, kui projektiteemad kaetud, siis hakkame laiemalt mõtlema maailma päästmise peale.

Kommunikatsioon (A9, E1, E2, E4)

Hetkel kõige olulisem - valminud on loodusrikaseesti.ee kodulehekülg. Arendaja jättis töö pooleli inglise keelse lehega ja seda peab veel tehniliselt järele aitama. Samuti on lehekülje sisustamisel ilmnenud kõiksugu tehnilisi üksikasju, mis vajavad veel parandamist. Koostöö KEMITiga on olnud ses suhtes üsna vaevaline, aga leht on valmis ja funkab igatepidi!

Eelnevalt juttu olnud pärandkoosluste taastajate/hooldajate nõustamissüsteem on leidnud koha ka kodulehel <https://loodusrikaseesti.ee/et/millest-alustada> Hetkel tõrjus ta välja igauhe looduskaitse rubriigi, aga katsume ka selle taastada.

Hästi on läinud meie Fb-lehel – meil on ligi 800 püsijälgijat ning nt maaomanike klippe vaadati kokku üle 30 000 korra. Instaga on kehvasti, mõtleme pakkuda mõnele kommunikatsioonitüdengile praktikavõimalust.

Rahvusvaheline koostöö (E5)

Kuna rahvusvaheline koostöö, kus inimesed ka päriselt kokku saavad, on ka ministeeriumis taas lubatud, siis on aeg hakata tegema ettevalmistusi õppeeesmärgil korraldatud reisideks. Keskkonnaamet soovib sügisel minna külla Leedu LIFE-IP projektile NaturaLit <https://naturalit.lt/en/home/> kuid iga partner saab ise valida, kuhu ta tahab minna ja kellega koostööd teha.

Nõukoja roll ja infovahetus

Nõukoda tahaks rohkemgi nõu anda, vaja oleks ühist aruteluruumi. Hetkel on planeeritud kogu projekti perioodi peale 10 päeva, st kord aastas nõukojal kokku saada, kuid enamik liikmeid arvas, et kokku võiks saada kaks korda aastas ja sellisel moel, et tagatud oleks ülevaade kõikidest käimasolevatest teemadest, süvenedes eraldi paari-kolme teemasse.

Kuna esimene koosolek oli virtuaalne, oli tänane koosolek õigupoolest esimene kokkusaamisvõimalus ning edaspidi sooviks siduda osa kokkusaamisi väljas tehtavate tegevustega.

Ehkki töörühmade materjalid jm on [Wikis](#) ja nõukogu liikmetel on sinna juurdepääs (sisselogimine vajalik) võiks pigem teha perioodilisi kuukirju, mis sisaldab ka valdkondlike kuuplaane ning ettevaatavalt ka poolaastaülesandeid. Toodi näide, et LIFE IP CleanEst saadab väikse kuukirja kord kuus¹ ja meil võiks ka miskit sellist olla.

Hea oleks saada ülevaade ka perioodilistest töörühmade kogunemistest, isegi siis, kui nõukogu liige otseselt töörühmas ei osale.

Arutasime ka elektroonilise kalendri võimalusi, kuid jäi nii, et pigem siiski kord kvartalis ülevaade ja kes tahab ja avaldab soovi kuskil rohkem osaleda, kaasatakse siis juba ka tihedamasse infovahetusse.

Seega lepime kokku, et nõukojal on kaks füüsilist kokkusaamist aastas, kaks-kolm uudiskirja ja täpsemate valdkondlike arengutega saab olla kursis töörühmade kaudu!

Palume vaadake üle kõik töörühmad ja andke teada oma osalusest!

¹ Koosolekul jäi ütle mata, et CleanEstil on igapäevane kommunikatsioonipartner ühest sõnumiagentuurist, kes aitab neil kuukirja teha jm kommunikatsiooniülesandeid täita. Hetkel meil seda pole.